

RACE

De Morgen, 04.10.2019, Ciska Hoet

Mechelse theatergroep verkent debatten rond racisme en seksisme

Dirk Van Dijk, Jeroen Van der Ven, Gorges Ocloo en Aminata Demba van het gezelschap Arsenaal/Lazarus. © TIM DIRVEN

De les van 'Race': luister naar elkaar

Als zes uiteenlopende makers aan de slag gaan met racisme en seksisme, twee van de meest heikele maatschappelijke debatten, ontstaat er dan een clash? Niet per se, toont het team achter de voorstelling *Race*. 'We mogen dan wel stevig gediscussieerd hebben, we willen vooral tonen dat we nergens zullen geraken zonder empathie.'

CISKA HOET

Enkele dagen voor de première is de sfeer bij het team van *Race* uitgelaten. Door de gang van Arsenaal/Lazarus klinkt een luide brul van acteur Gorges Ocloo. "Roep niet zo", klaagt zijn kompaan Dirk Van Dijk gespeeld kwaad. "Hij is Ghanees, hij kan er niet aan doen", grijnst actrice Aminata Demba. En met een vette knipoog voegt ze eraan toe: "Ik weet het Dirk, zo'n uitspraak kun jij als witte man niet doen, maar wij mogen ook eens een privilege hebben hé (*hilariteit*)."

Het is maar een van de vele grappen die het bonte gezelschap maakt over de thematiek die centraal staat in *Race*. De controversiële tekst van de Amerikaan David Mamet uit 2009 draait rond het wedervaren van een witte en een zwarte advocaat die samen met hun zwarte stagiaire overwegen om een rijke, witte klant aan te nemen. Die wordt ervan beschuldigd een zwarte vrouw te hebben verkracht. Terwijl de bewijslast zich tegen hem opstapelt, wordt duidelijk dat de verschillende standpunten die de personages vertolken sterk samenhangen met hun posities en belangen.

Het was éminence grise Dirk Van Dijk die drie jaar geleden naar Aminata Demba stapte met Mamets tekst. Het duo speelde toen samen in *De moed om te doden* van Guy Cassiers. "Ik vond het boeiend dat *Race* niet zomaar gaat over de definitie van racisme en seksisme of over wie er gelijk heeft, maar dat het wel de hele discussie rond die thematieken weergeeft", vertelt Van Dijk.

Ook Demba was geprikkeld. Ze vroegen aan Gorges Ocloo en Jeroen Van der Ven om mee te spelen. Johan Dehollander en Aurelie Di Marino werden erbij gehaald om de regie te doen.

"Het was voor ons best bijzonder om niet zelf een tekst te kiezen, maar er gewoon 'ja' tegen te zeggen", vertelt Di Marino daarover. "We hebben die tekst echt als team onderzocht." Dat onderzoek ging gepaard met intense gesprekken en discussies die de ploeg tot op vandaag blijft voeren. En dat is niet vanzelfsprekend.

JONG VERSUS OUD

Als het boek *Witte onschuld* van de Nederlandse antropologe Gloria Wekker ter sprake komt, rolt Van Dijk bijvoorbeeld ostentatief met zijn ogen. "Als ik haar bezig hoor over wit privilege, dan haak ik af. Of zo'n boek met als titel *Waarom ik niet meer met witte mensen over racisme praat*. Op basis daarvan kan ik alleen maar concluderen dat het niet voor mij bestemd is, toch?"

"Heb je het überhaupt al gelezen? Ik vond het enorm goed", werpt Di Marino op. De jongere garde rond de tafel knikt instemmend. "Ook ik heb veel gehad aan dat boek. En nee, we zijn het dus lang niet altijd eens met elkaar", geeft Van der Ven aan. "Dat hoeft ook niet," zegt Ocloo, "we agree to disagree. Maar we verwachten wel luisterbereidheid van elkaar." "Van zodra je de ervaring van iemand anders ontkent, kom je in de problemen", vult Demba aan. "Dan kun je niet meer verder praten."

Het valt op dat de jongere mensen aan tafel het makkelijker eens zijn. Of er sprake is van een generatiekloof? Van Dijk kijkt even verschrikt als hij die vraag hoort. Al bevestigt hij dat hij een zekere inhaalbeweging heeft moeten maken. "Natuurlijk kom ik voor een stuk uit een andere tijd. Zo was het voor mij verrassend dat er plots gsm's bestonden (*hilariteit*). Alle gekheid op een stokje, ik herinner me letterlijk dat ik als kind voor het eerst een zwarte man zag op de jaarmarkt in Boom. Dat hele racisme-debat ging aanvankelijk wat aan mij voorbij omdat het ver van mijn bed stond. Dat gebeurt ook bij mijn personage: die man ziet het probleem niet omdat hij het nooit heeft gekend."

Als de makers het over één ding eens zijn, dan wel dat het belangrijk is om te blijven spreken met elkaar. Dat is volgens hen precies wat het maatschappelijk debat nodig heeft. "Voor mij gaat de voorstelling over hoe complex het is en hoe iedereen bepaald wordt door de positie die hij of zij heeft", legt Ocloo uit. "Als de twee advocaten van in het begin naar hun stagiaire hadden geluisterd en zich hadden ingeleefd in het standpunt van een vrouw, dan zou het stuk maar tien minuten duren. Ze zijn gebrand op het winnen van de zaak, terwijl de stagiaire doorheeft dat het slachtoffer eigenlijk vooral wil dat de dader berouw toont."

Van der Ven bevestigt: "De voorstelling toont aan hoe we allemaal bepaalde vooroordelen en blinde vlekken hebben. Op basis van beperkte informatie trekken we vaak makkelijke conclusies over mensen." De makers kiezen er bewust voor om geen eindoordel uit te lokken in *Race*. Geen enkel personage is volledig zuiver op de graat, geen enkel personage is alleen maar slecht.

De groep trekt de vloer op voor haar eerste doorloop. "We are family", zingt Demba met een kwinkslag. Even later laat Ocloo luide techno door de speakers knallen. Wie goed luistert, hoort er de klanken in van een Vlaamse schlager. "Had ik al gezegd dat dit een heel Belgisch stuk is geworden?"

'De voorstelling toont aan hoe we allemaal bepaalde vooroordelen en blinde vlekken hebben'

JEROEN VAN DER VEN
ACTEUR

Nog tot 14/12 bij Arsenaal/Lazarus in Mechelen en op tournee. arsenaallazarus.be